OVERZICHT BEHALEN KERNDOELEN 'TIJD' IN DIVERSE METHODES EN IPC, VOOR GROEP 5 T/M 8. **BIJLAGE 12**

Kerndoel 51
De leerlingen leren gebruik te maken van eenvoudige historische bronnen en ze leren aanduidingen van tijd en tijdsindeling te hanteren.

Kerndoel 52
De leerlingen leren over kenmerkende aspecten van de volgende tijdvakken: jagers en boeren; Grieken en Romeinen; monniken en ridders; steden en staten; ontdekkers en hervormers; regenten en vorsten; pruiken en revoluties; burgers en stoommachines; wereldoorlogen en Holocaust; televisie en computer. De vensters van de canon van Nederland dienen als uitgangspunt ter illustratie van de tijdvakken.*

Kerndoel 53
De leerlingen leren over de belangrijke historische personen en gebeurtenissen uit de Nederlandse geschiedenis en kunnen die voorbeeldmatig verbinden met de wereldgeschiedenis.

* De Canonvensters zijn sinds augustus 2010 verplicht toegevoegd aan de kerndoelen voor geschiedenis. Gedeeltelijk zaten deze reeds verweven in de kerndoelen. Die vensters tellen wel mee met betrekking tot de probleemstelling. De nieuw toegevoegde vensters nog niet, maar ze zijn wel toegevoegd om een compleet beeld te krijgen.

Legenda:
C Rood = Canonvenster dat al deel uitmaakte van de kerndoelen 'tijd'
C Oranje = Canonvenster dat sinds augustus 2010 is toegevoegd aan de kerndoelen 'tijd'
MP2 = Milepost 2. Dit zijn de units die vallen onder de basisschoolgroepen 5 en 6
MP3 = Milepost 3. Dit zijn de units die vallen onder de basisschoolgroepen 7 en 8
IPC-route = Omdat het IPC-curriculum over de gehele basisschoolperiode uit bijna 50 units bestaat, moet een selectie worden Gemaakt. Scholen kunnen hun eigen route kiezen of een van de door IPC ontworpen selecties, te weten route A of B.
X = Ontbreekt in methode of pakket
Enigszins = Nog niet overtuigend genoeg aanwezig in de genoemde unit

TIJD VAN JAGERS EN BOEREN (TOT 3000 V. CHR.)	**Wijzer door de Tijd (chronologische methode)**	**Bij de tijd 2004 (concentrische methode)**	**IPC Thematisch curriculum**	**IPC Route A of B**	**De grote reis**
De levenswijze van jagers en verzamelaars	Boek gr. 6	Boek gr.5/8	MP2 Overleven		6A
	6	5/8	MP3 NL wordt NL	A	
	6	5/8	MP3 Migratie	B	
- Jagers leven van de natuur	6	5	Idem		
- Jagers zijn nomaden			Idem		6A
- Afhankelijkheid van de natuur; verband met vereren geesten en goden			X		6A
Het ontstaan van landbouw en landbouwsamenlevingen	Boek gr. 6	Boek gr. 5/8	MP Weer & klimaat = ak-unit (enigszins)		6A
- Boeren zetten de natuur naar hun hand	6	5/8			6A
- Boeren hebben vaste woonplaatsen	6	5/8			6A
- Boeren hebben meer persoonlijk bezit; groter verschil arm/rijk	6	8 enigszins			
- Boeren zijn afh. van natuur; verband met vereren geesten/goden	6	5			
- Denken over leven en dood: geloof in een hiernamaals	6	5/8			

© B.M.H. Brinkel, februari 2011

TIJD VAN JAGERS EN BOEREN (TOT 3000 V. CHR.)	Wijzer door de Tijd (chronologische methode)	Bij de tijd 2004 (concentrische methode)	IPC Thematisch curriculum	IPC Route A of B	De grote reis
C Hunebedden	Boek gr. 6	Boek gr. 8	X		6A
- Landbouw op het huidige Nederlandse grondgebied	6	X	X		
- Hunebed voorbeeld van grafmonum. van prehist. landbouwers	6	8	X		6A
TIJD VAN GRIEKEN EN ROMEINEN (3000 V.CHR. – 500 N. CHR.)	+ Egyptenaren + Grieken				
Verspreiding Grieks-Romeinse cult. confrontatie Germ. Cult.	Boek gr. 6	Boek gr. 6 (7)	MP3 Heersers en regeringen (enigszins)	A	6A
- Het Romeinse wereldrijk; belang infrastructuur (wegen, geld, veiligheid) voor leger, ambacht en handel	6	6/7	MP2 Geld en Handel MP3 De wereldwijde ruilwinkel MP3 Heersers en regeringen (enigszins)	 B A	6A
- Germanen (boeren gebleven) en Romeinen (verstedelijkt)	6	6	X		6A
C De Romeinse Limes	Boek gr. 6	Boek gr. 6/7	MP3 Heersers en regeringen (enigszins)	A	6A
- De Romeinen bouwen langs de grens van hun Rijk, op huidig NL-grondgebied, versterkte nederzettingen, bv. Nijmegen	6	6/7	MP3 Heersers en regeringen (enigszins)	A	6A
- De opstand van de Bataven in 69 n. Chr.	6	6/7	MP3 Heersers en regeringen (enigszins)	A	6A
Het christendom in het Romeinse Rijk	Boek gr. 6	Boek gr. 6	X		Chr.dom in Middeleeuwen
- Jezus Chr., ontstaan van christendom als missionaire godsdienst		6/7	X		6 A + 6C
- 1 God, geen andere goden, uitsluiting andersdenkenden	6, niet uitsluiting	7/8	X		6 A + 6C
- Van vervolgde minderheid tot heersende meerderheid	6, niet vervolging	6/7/8	X		6 A + 6C
TIJD VAN MONNIKEN EN RIDDERS (500-1000) N.CHR.					
Verspreiding van christendom tot in Lage landen	Boek gr. 6	Boek gr. 7	X		6C
- Verspreid. onder Germanen; invl. Germ. tradities op kerst/Pasen	6, niet op tradities	7 niet tradities	X		6C
- Rol van monniken en kloosters	6	7	X		6B
C Willibrord	Boek gr. 6	Boek gr. 7	X		
- Willibrord+Bonifatius belangr. voor verspreid.christend. in NL	6	7	X		
Hofstelsel en horigheid	Boek gr. 6	Boek gr. 5/6	X		
- Gevolgen verdwijnen van Romeinse Rijk (Volksverhuizingen)	6	7	MP3 Migratie	B	
- Horigheid (afhankelijkheid van heren)	6	5/6(7)	X		
- Leenstelsel (leenheren en leenmannen)	6	7	X		

TIJD VAN MONNIKEN EN RIDDERS (500-1000) N.CHR.)	Wijzer door de Tijd (chronologische methode)	Bij de tijd 2004 (concentrische methode)	IPC Thematisch curriculum	IPC Route A of B	De grote reis
C Karel de Grote	Boek gr. 6	Boek gr. 7/8	X		
- Heerser over een groot rijk	6	7/8	X		
- Opnieuw leenheren en leenmannen	6	7	X		
TIJD VAN STEDEN EN STATEN (1000-1500 N.CHR.)					
Opkomst van handel en ontstaan van steden	Boek gr. 6	Boek gr. 6	X		
- Overschotten in handel en ontstaan van steden	6	6	X		
- Ontstaan van steden	6	6	X		5B + 6B
- Ambacht en handel in steden	6	6	MP2 Geld en handel (enigszins)		6B
C De Hanze	Onduidelijk	Onduidelijk	X		
- Samenwerking in handel tussen Hanzesteden in NL	Onduidelijk	Onduidelijk	X		
Opkomst stedel. burgerij + toenemende zelfstandigh. steden	Boek gr. 6	Boek gr. 6	X		
- Bestuur van de stad	6	6	X		Enigszins 5A, 6B
- Ambachten en gilden	6	6	X		6B
- Burgers	6	6	X		
- Stadsrechten	6	6	X		
C Hebban olla vogala	6	X			
C Floris V	Boek gr. 6	X	MP3 NL wordt NL	A + B	
- Bouwde de Ridderzaal en het Muiderslot	X	X	X		
- Kwam op voor de boeren (der Keerlen God)	6	X	X		
TIJD VAN ONTDEKKERS EN HERVORMERS (1500-1600 NA CHR.)					
Het begin van de Europese overzeese expansie	Boek gr. 7	Boek gr. 7/8	MP2 Chocolade MP2 Ontdekkingsreizigers+avonturiers (enigszins) MP2 Overleven (enigszins) MP3 Onze plaats in de ruimte (enigszins	B A	7B
- Ontdekkingsreizen langs Afrika naar Azie en naar Amerika	7	7/8	Idem		7B
- O.a. Barentsz en De Houtman	7	7/8niet Houtman	Idem		7B,8 zoekboek

TIJD VAN ONTDEKKERS EN HERVORMERS (1500-1600 NA CHR.)	Wijzer door de Tijd (chronologische methode)	Bij de tijd 2004 (concentrische methode)	IPC Thematisch curriculum	IPC Route A of B	De grote reis
Reformatie en splitsing in de christelijke kerk	Boek gr. 7	Boek gr. 6/7	MP3 NL wordt NL	A + B	6C
- Toenemende kritiek op misstanden in RK-kerk	7	6/7	MP3 NL wordt NL	A + B	6C
- Breuk in de RK-kerk door optreden Luther	7	6/7	MP3 NL wordt NL	A + B	6C
C Erasmus	Boek gr. 7	X	MP3 NL wordt NL	A + B	
- Humanist Erasmus had ook kritiek op mistanden RK-kerk	7	X	MP3 NL wordt NL	A + B	
De opstand en het ontstaan van een onafhankelijke NL staat	Boek gr. 7	Boek gr. 6/7	MP3 NL wordt NL	A + B	7B
- De Nederlanden komen in opstand tegen Spanje	7	6/7	MP3 NL wordt NL	A + B	7B
- Rol van de centralisatie politiek en de godsdienstige intolerantie politiek van Filips II in de opstand		6/7	MP3 NL wordt NL	A + B	
- Ontstaan van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden	7	6/7	MP3 NL wordt NL	A + B	
C Karel V	Boek gr. 7	Boek gr. 7 enigszins	MP3 NL wordt NL	A + B	
- Koning van Spanje en keizer van Duitse Rijk, dulde alleen katholieken, vervolging ketters	7	7 enigszins	MP3 NL wordt NL	A + B	
C Beeldenstorm	Boek gr. 7	Boek gr. 6	MP3 NL wordt NL	A + B	6C
- Hagepreek 1566 leidde tot plunderingen kath. kerken/kloosters	7, niet hagepreek	6 niet hagepreek	MP3 NL wordt NL, niet hagepreek	A + B	6C
C Willem van Oranje	Boek gr. 7	Boek gr. 6	MP3 NL wordt NL	A + B	8
- Leider van de opstand van de Nederlanden tegen Spanje	7	6	MP3 NL wordt NL	A + B	8
- De moord op Willem van Oranje	7	6	MP3 NL wordt NL	A + B	8
TIJD VAN REGENTEN EN VORSTEN (1600-1700 NA CHR.)					
Ontstaan handelskapitalisme en begin van wereldeconomie	Boek gr. 7	Boek gr. 7/8	MP3 NL wordt NL MP3 De wereldwijde ruilwinkel	A + B B	7B
- Ontstaan handelscompagnieën: lange reizen, veel risico, veel geld, lange duur investering versus opbrengst	7	7 niet investering	MP3 NL wordt NL MP3 De wereldwijde ruilwinkel	A + B B	7B
- Ontstaan van handel op wereldschaal	7	7/8	MP3 NL wordt NL MP3 De wereldwijde ruilwinkel	A + B B	7B
C Atlas Major van Blaeu	X	X	X		
- Gemaakt door familie Blaeu, toont toename wereldkennis	X	X	X		

TIJD VAN REGENTEN EN VORSTEN (1600-1700 NA CHR.)	Wijzer door de Tijd (chronologische methode)	Bij de tijd 2004 (concentrische methode)	IPC Thematisch curriculum	IPC Route A of B	De grote reis
C VOC	Boek gr. 7	Boek gr. 7	MP3 NL wordt NL MP3 De wereldwijde ruilwinkel	A + B B	7B
- Opgericht om onderlinge concurrentie van Nederlanders tegen te gaan en om geld te genereren			MP3 NL wordt NL MP3 De wereldwijde ruilwinkel	A + B B	7B
- Drijft handel in Zuidoost Azië (Nederlands Indie)			MP3 NL wordt NL MP3 De wereldwijde ruilwinkel	A + B B	7B
C Michiel de Ruyter	Boek gr. 7	X	X		
- De beroemdste Nederlandse admiraal in de 17e eeuw	7	X	X		
- Onderscheidde zich vooral in de Engelse oorlogen	7	X	MP3 NL wordt NL (alleen term Engelse oorlogen)	A + B	
Burgerlijk bestuur en stedelijke cultuur in Nederland	Boek gr. 7	Boek gr. 6	MP3 NL wordt NL	A + B	
- Het bestuur in Nederland: regenten en stadhouder	7	6	MP3 NL wordt NL	A + B	
- In de steden vormen de rijke kooplieden het bestuur	X	X	MP3 NL wordt NL	A + B	
- De officiële godsdienst in NL is het calvinisme	X	7	X		
- Positie van andersdenkenden in NL en andere Europese landen	X	7	X		
C De Republiek	Boek gr. 7	X	MP3 NL wordt NL	A + B	7B
- De 7 Ver. NL had andere staatsvorm dan omringende landen	7	X	X		
C Statenbijbel	Boek gr. 7	X	X		
- Vooral belangrijk omdat deze geschreven was in landstaal	7	X	X		
C Grachtengordel	X	X	X		7B
- Rijke kooplieden hadden huizen aan de grachtengordel A'dam	X	X	X		7B
C Buitenhuizen	X	X	X		
- Rijke kooplui stichtten buitenplaatsen, vooral langst Utr. Vecht	X	X	X		
C De Beemster	X	Boek gr. 5 Leeghw	MP3 NL waterland (= ak-unit)		
C Hugo de Groot	Boek gr. 7	X	X		
- Ontsnapte uit slot Loevestein in boekenkist	7	X	X		
- Tolerantie en vrijheid van meningsuiting	X	X	X		

TIJD VAN REGENTEN EN VORSTEN (1600-1700 NA CHR.)	Wijzer door de Tijd (chronologische methode)	Bij de tijd 2004 (concentrische methode)	IPC Thematisch curriculum	IPC Route A of B	
C Rembrandt	Boek gr. 7	Boek gr. 7	MP2 Schilderijen, afbeeldingen, foto's MP2 Zij hebben de wereld veranderd MP3 NL wordt NL	A A + B A	
- Belangrijkste vertegenwoordiger van bloeiende schilderkunst 17e eeuw			MP2 Schilderijen, afbeeldingen, foto's MP2 Zij hebben de wereld veranderd MP3 NL wordt NL	A A + B A + B	
C Spinoza	X	X	X		
- Geldt als de belangrijkste filosoof van NL	X	X	X		
- Wees op het belang van vrijheid van meningsuiting	X	X	X		
C Christiaan Huygens	Boek gr. 7	X	MP3 NL wordt NL	A + B	8B
- Wetenschapper, bestuurdere o.a. val- en slingerbeweging	7	X	MP3 NL wordt NL	A + B	8B
TIJD VAN PRUIKEN EN REVOLUTIES (1700-1800 NA CHR.)					
Slavenarbeid op de plantages en opkomst abolitionisme	Boek gr. 7	Boek gr. 7/8	MP3 Migratie	B	6A, 7B, 8
- Aanleg plantages in de Nieuwe Wereld, o.a. in Suriname	7	7/8	MP3 Migratie	B	6A, 7B, 8
- Slaven werken op deze plantages	7	78	MP3 Migratie	B	6A, 7B, 8
- Streven naar afschaffing van de slavernij	X	7/8	MP3 Migratie	B	6A, 7B, 8
C Slavernij	Boek gr. 7	Boek gr. 7/8	MP3 Migratie	B	6A, 7B, 8
- De WIC haalde slaven uit Afrika om te werken op plantages	7	7/8	MP3 Migratie	B	6A, 7B, 8
Streven naar grondrechten en politieke invloed burgerij in de Franse en Bataafse revolutie	Boek gr. 7	Boek gr. 6/8	MP3 NL wordt NL	A + B	7B
- Gelijkheid van nature, verwerping van standsverschillen	7	6/8	MP3 NL wordt NL	A + B	7B
- Burgers willen meer invloed	7	6/8	MP3 NL wordt NL	A + B	7B
- In NL organiseren patritotten zich in vrijkorpsen. Willen macht overnemen van stadhouder. Lukt in 1795 (hulp Fransen)	7	6/8	MP3 NL wordt NL	A + B	7B
C Eise Eisinga en zijn planetarium	X	X	X		
C Patriotten	Boek gr. 7	Boek gr. 6/8	MP3 NL wordt NL	A + B	
- Keerden zich tegen macht van stadhouder en regenten	7	6	MP3 NL wordt NL	A + B	
- De Bataafse republiek	7	6	MP3 NL wordt NL	A + B	

TIJD VAN BURGERS EN STOOMMACHINES (1800-1900 NA CHR.)	Wijzer door de Tijd (chronologische methode)	Bij de tijd 2004 (concentrische methode)	IPC Thematisch curriculum	IPC Route A of B	De grote reis
Ontstaan parlementair stelsel en toename van volksinvloed	Boek gr. 8	Boek gr. 6	MP3 NL wordt NL	A + B	
- Ontstaan van Koninkrijk der Nederlanden	8	X	MP3 NL wordt NL	A + B	
- Uitbreiding van kiesrecht tot algemeen kiesrecht (m/v)	8	6	MP3 NL wordt NL	A + B	8B
- Ontstaan van politieke partijen	8	6	MP3 NL wordt NL	A + B	8B
C Napoleon Bonaparte	Boek gr. 7	Boek gr. 6	MP3 NL wordt NL MP3 Heersers en regeringen (enigszins)	A + B A	7B
- Broer Napoleon koning van Holland van 1806 tot 1810	7	X	MP3 NL wordt NL MP3 Heersers en regeringen (enigszins)	A + B A	7B
- Van 1810-1813 was Nederland provincie van Frankrijk	7	6	MP3 NL wordt NL MP3 Heersers en regeringen (enigszins)	A + B A	7B
- Invoering van Burgerlijke stand	7	6/7	MP3 NL wordt NL MP3 Heersers en regeringen (enigszins)	A + B A	7B
- Na val van Napoleon werd Nederland een onafh. koninkrijk	7	6	MP3 NL wordt NL MP3 Heersers en regeringen (enigszins)	A + B A	7B
C Koning Willem I	Boek gr. 8	Boek gr. 6	MP3 NL wordt NL MP3 Heersers en regeringen (enigszins)	A + B A	
- Eerste koning van NL	8	6	MP3 NL wordt NL MP3 Heersers en regeringen (enigszins)	A + B A	
- Wordt koning-koopman genoemd	X	X	X		
C Grondwet 1848	Boek gr. 8	8	X		8B + zoekboek
- O.l.v. Thorbecke komt er Grondwet die macht koning beperkt	8	8 geen Thorbecke	X		
Industriële revolutie en de opkomst van emancipatiebeweg.	Boek gr. 8	Boek gr. 5/7	X		8B
- Spinnen en weven: een reeks uitvindingen	8	5/7	X		8B
- Uitvinding van stoomkracht: energiebron voor machines	8	5/7	X		8B
- Gevolgen industr. productie voor arbeidsomstandigheden	8	57	MP2 Jong & oud MP3 De prijs van vooruitgang	A + B	8B + zoekboek
- Snelle verstedelijking en de gevolgen daarvan	8	7	MP2 Jong & oud (enigszins) MP3 De prijs van vooruitgang	A + B	5B, 8B
C De eerste spoorlijn	Boek gr. 5	5	MP3 De prijs van vooruitgang (enigszins)		8B
- In 1839 reed De Arend over 1e spoorlijn A'dam naar Haarlem	5 (naam Arend)	5 niet naam Arend	MP3 De prijs van vooruitgang (enigszins)		8B

TIJD VAN BURGERS EN STOOMMACHINES (1800-1900 NA CHR.)	Wijzer door de Tijd (chronologische methode)	Bij de tijd 2004 (concentrische methode)	IPC Thematisch curriculum	IPC Route A of B	De grote reis
C Verzet tegen kinderarbeid	Boek gr. 8	Boek gr. 5	MP2 Jong & oud	A + B	5B,8 zoekboek
- Kinderarbeid gevolg van industrialisatie; kinderwetje van Van Houten in 1874	8	5	MP2 Jong & oud	A + B	8 zoekboek
C Vincent van Gogh	Boek gr. 8	X	X		8B
C Aletta Jacobs	Boek gr. 8	Boek gr. 6	X		8B
- Een van de belangrijkste feministes eind 19e eeuw	8	6	X		8B
- Eerste vrouw op universiteit en eerste vrouwelijke arts	8	6	X		8B
C Max Havelaar	X	Boek gr. 8	X		
- Max Havelaar van Multatuli (Eduard Douwes Dekker) is beroemd boek in NL-literatuur	X	8	X		
- Boek speelt zich af in Nederlands Indie	X	8	X		
TIJD VAN WERELDOORLOGEN EN HOLOCAUST (1900-1950)					
De eerste Wereldoorlog	Boek gr. 8	X	MP2 Andere plaatsen, andere landen (wordt alleen kort genoemd)		8B
- De Eerste Wereldoorlog als totale oorlog	8	X	X		
- Nederland neutraal	8	X	X		
- Alg. kiesrecht geeft brede lagen bevolking politieke verantw.	8	X	X		7B, 8B
C De eerste Wereldoorlog	Boek gr. 8	X	MP2 Andere plaatsen, andere landen (wordt alleen kort genoemd)		
- Mobilisatie in NL	8	X	X		
- Vluchtelingen uit België naar NL	8	X	X		
C De Stijl	X	X	X		
C De economische wereldcrisis en crisisjaren	Boek gr. 8	X	X		8B
- Instorting beurs New York okt. 1929 begin wereldwijde crisis	X	X	X		8B
- Grote werkloosheid	8	X	X		8B
- Werkverschaffing	X	X	X		

TIJD VAN WERELDOORLOGEN EN HOLOCAUST (1900-1950)	Wijzer door de Tijd (chronologische methode)	Bij de tijd 2004 (concentrische methode)	IPC Thematisch curriculum	IPC Route A of B	De grote reis
C De Tweede Wereldoorlog	Boek gr. 8	Boek gr. 7	X		8B
- WO II als botsing tussen fascisme en democratie	8	7	X		
- Bezetting op 10 mei 1940. Einde oorlog op 5 mei 1945.	8	7	MP2 Andere plaatsen, andere landen (enigszins) MP3 Heersers en regeringen (enigszins)	A	
- Vervolging Joden en zigeuners	8 geen zigeuners	7	X		8B
- Houding van de Nederlanders	8	7	X		8B
- Aanpassing, collaboratie, verzet	8	7	X		8B
C Anne Frank	Boek gr. 8	Boek gr. 7	X		7B
- Jodenvervolging in NL waaronder AF. 100.000 Joden op transport naar concentratiekampen	8	7	X		
- Westerbork	8	7	X		
TIJD VAN TELEVISIE EN COMPUTER (1950 NA CHR. TOT NU)			X		
Nationalistische bewegingen in koloniën, streven naar onafh.	Boek gr. 8	Boek gr. 8	MP3 De prijs van vooruitgang		8A
- Dekolonisatie (o.a. Indonesië en Suriname); rijke en arme landen	8	8	MP3 De prijs van vooruitgang		
C Indonesië	Boek gr. 8	Boek gr. 8	MP3 De prijs van vooruitgang		8A + zoekboek
- De bezetting door Japan versterkte onafh.streven van Indonesië	8	8	MP3 De prijs van vooruitgang		8A + zoekboek
- Verklaarde zich in 1945 onafhankelijk	8	8	MP3 De prijs van vooruitgang		8A + zoekboek
- Nederland erkent de onafhankelijkheid in 1949	8	8	MP3 De prijs van vooruitgang		8A + zoekboek
- In 2005 erkent NL-regering alsnog de datum van 17 aug. 1945	X	X	X		
C Suriname en de Nederlandse Antillen	Boek gr. 8	Boek gr. 8	MP3 De prijs van vooruitgang		8A
- Suriname in 1975 onafhankelijk	8	8	MP3 De prijs van vooruitgang		8A
- Meer dan 130.000 Surinamers naar NL	8	8 niet aantal	MP3 De prijs van vooruitgang		
- De Antillen bleven binnen het Koninkrijk der NL (NB inmiddels is deze situatie per 10-10-10 gewijzigd)	8	8			
De blokvorming tussen Oost en West in de Koude Oorlog	Boek gr. 8	Boek gr. 8	X		8B
- Wereld valt uiteen in 2 blokken; Koude Oorlog tussen VS en SU	8	8	X		8B

TIJD VAN TELEVISIE EN COMPUTER (1950 NA CHR. TOT NU)	Wijzer door de Tijd (chronologische methode)	Bij de tijd 2004 (concentrische methode)	IPC Thematisch curriculum	IPC Route A of B	De grote reis
C Srebrenica	Alleen foto	X	X		
- Beëindiging Koude Oorlog. Leidt tot andere functies/rollen van Nederlandse leger. NL eenheden speelden een rol in het conflict in voormalig Joegoslavië	Alleen foto	8	X		
- Ongelukkige rol in Srebrenica laat diepe sporen na	X	X	X		
C Europese integratie	Boek gr. 8	Boek gr. 8	X		7 zoekboek
- WO II aanleiding voor toenemende samenwerking (EEG/EU)	8		X		7A
- Streven naar een zo vrij mogelijke markt om Europese concurrentiepositie te versterken	X	X	X		
- Oprichting NAVO	8	8	MP3 Heersers en regeringen (enigszins)	A	8 zoekboek
Sociaal culturele veranderingen en toenemende pluriformiteit vanaf de jaren zestig	Boek gr. 8	6	MP3 De prijs van vooruitgang		
- Toenemende welvaart en individualisering	8	6 niet individual.	MP3 De prijs van vooruitgang		5B
- Ontwikkeling van techniek en productie in Westerse landen: grote welvaart	8	6	MP2 Uitvindingen & machines	B	
- De keerzijden: problemen milieu, kritiek op consumentisme	X	6	MP3 De prijs van vooruitgang		8B, 8C
- Binnen democratieën zoektocht naar uitbreiding volksinvloed, ook buiten parlement (media, pressiegroepen, inspraak etc.)	8	6	X		8B, 8C
- Verzwakking van de positie van godsdienst en kerk	X	X	X		
- Immigratie leidt tot een multiculturele samenleving	8	8	MP2 Woon jij hier in de buurt?		8B
C Willem Drees	X	X	X		
- Wederopbouw na WO II	8	6	X		
- Bekend van de Noodvoorziening voor ouderen (1947), de voorloper van de AOW.	X	6 geen naam Willem, wel AOW	X		8 zoekboek
C Televisie	8	6	MP2 Uitvindingen & Machines	B	
- In 1951 eerste televisieuitzending in NL	8 geen datum		MP2 Uitvindingen & Machines	B	
- De rol van tv (nieuwsvoorziening, entertainment) in dagelijks leven van mensen	8	6 niet nieuwsvoorz.	MP3 Nieuws maken	A + B	
C De watersnoodramp	Boek gr. 8	Boek gr. 6	MP3 NL wordt NL	A + B	7A
C De haven van Rotterdam	X	X	X		7B
C De gasbel	X	X	X		

TIJD VAN TELEVISIE EN COMPUTER (1950 NA CHR. TOT NU)	Wijzer door de Tijd (chronologische methode)	Bij de tijd 2004 (concentrische methode)	IPC Thematisch curriculum	IPC Route A of B	De grote reis
C Annie M.G. Schmidt	X	X	X		
C Veelkleurig Nederland	Boek gr. 8	Boek gr. 7/8	MP2 Woon jij hier in de buurt? MP3 Migratie MP3 De prijs van vooruitgang	B	7B, 8B
- Mensen uit Indonesië, Suriname en Antillen komen naar NL	8	7/8	MP2 Woon jij hier in de buurt? MP3 Migratie MP3 De prijs van vooruitgang	B	7B, 8B
- Gastarbeiders uit Italië, Spanje en Joegoslavië	8	8	MP2 Woon jij hier in de buurt? MP3 Migratie MP3 De prijs van vooruitgang	B	6A Marokko
- Komst van mensen uit Marokko en Turkije	8	8	MP2 Woon jij hier in de buurt? MP3 Migratie MP3 De prijs van vooruitgang	B	7B, 8B